

Cezhraničná koordinácia v oblasti rodinných dávok¹

Cross-border Coordination in the Field of Family Benefits

Miloš Lacko

Abstract: *The exercise of freedom of movement within the European Union Member States also requires interventions in the national social security systems, the organization and exercise of which fall within the exclusive competence of the Member States. In order to fully exercise, in particular, the freedom of movement of persons, in particular persons engaged in gainful employment, it is necessary to lay down in the Union law procedures for resolving conflicts in the provision of family benefits. Collisions in the granting of family benefits generally arise when a person enjoying the free movement of persons moves to another Member State, while another family member (in particular the second parent or the dependent child) remains in the home Member State or moves to another Member State. In such situations, the Union legislation must provide the migrant with the same conditions for family benefits as a national of the Member State in which the migrant is present, so the Union legislation seeks to ensure an equal treatment of a person enjoying this freedom in the event of such a conflict with national social security systems. The subject of the paper is an analysis of the European Union coordination regulation determining the relevant social security system of an European Union Member State for the provision of family benefits so as not to disadvantage the migrant as a family member in acquiring and providing these benefits and, conversely, that this person does not get into unjustified social advantage in the provision of family benefits, i.e. that there is no unjustified overlapping of the provision of a family benefit for the same purpose to the same family member.*

Key Words: *Social Security Law; Family Benefit; Member of the Family; Priority Rules in the Event of Overlapping of Family Benefits; Differential*

¹ Autor spracoval príspevok v rámci riešenia výskumného projektu VEGA č. 1/0081/19 s názvom „Európsky sociálny model a jeho tendencie“, zodpovedný riešiteľ doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Supplement; the European Union Member State Primarily Responsible for Paying the Benefit; the European Union.

Abstrakt: *Využívanie slobody voľného pohybu v rámci členských štátov Európskej únie si vyžaduje zásahy aj do národných systémov sociálneho zabezpečenia, ktorých organizácia a výkon patria do výlučnej právomoci členských štátov. Za účelom plného uplatňovania predovšetkým slobody voľného pohybu osôb, osobitne osôb vykonávajúcich zárobkovú činnosť, je nevyhnutné úniou právom zakotviť postupy na riešenie kolízií pri poskytovaní rodinných dávok. Kolízie pri poskytovaní rodinných dávok vznikajú spravidla pri presune osoby využívajúcej voľný pohyb osôb do iného členského štátu, pričom druhý rodinný príslušník (najmä druhý rodič alebo aj nezaopatrené dieťa) zostávajú v domovskom štáte alebo sa presunú do ďalšieho členského štátu. Úniou úprava v takýchto situáciách musí zaistiť migrujúcej osobe rovnaké podmienky na poskytovanie rodinných dávok, aké má priznané štátny príslušník členského štátu, v ktorom sa nachádza migrujúca osoba, teda cieľom úniovej úpravy je zaistiť rovnaké zaobchádzanie osobe využívajúcej túto slobodu práve pri takomto strete národných systémov sociálneho zabezpečenia. Predmetom príspevku je analýza koordinácie úpravy Európskej únie určujúcej príslušný systém sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie pre poskytovanie rodinných dávok tak, aby nedochádzalo k znevýhodneniu migrujúcej osoby v postavení rodinného príslušníka pri nadobúdaní nároku a poskytovaní týchto dávok a, naopak, aby sa táto osoba nedostala ani do neodôvodnenej sociálnej výhody pri poskytovaní rodinných dávok, teda aby nenastal neodôvodnený súbeh poskytovania rodinnej dávky rovnakého účelu tomu istému rodinnému príslušníkovi.*

Kľúčové slová: *Právo sociálneho zabezpečenia; rodinná dávka; rodinný príslušník; pravidlá prednosti v prípade súbehu nárokov na rodinnú dávku; rozdielový doplatok; primárne určený členský štát Európskej únie na výplatu dávky; Európska únia.*

Úvod

Oblasť sociálnej politiky nepatrí podľa článku 153 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný článok 137 Zmluvy o Európskych spoločenstvách) medzi spoločné politiky,² za pomoci ktorých sa konštituovala

² Podľa tohto článku Zmluvy o fungovaní Európskej únie Európsky parlament a Rada môžu, okrem iných v odseku 1 uvedených oblastí, prijímať v oblasti sociálneho zabezpečenia

najmä hospodárska a menová únia (s cieľom zaistiť voľný pohyb osôb v rámci Európskej únie), v dôsledku čoho v oblasti sociálneho zabezpečenia nedochádza k harmonizácii národných sociálnych systémov členských štátov Európskej únie, ale len k ich „voľnejšej“ koordinácii (Európska únia prostredníctvom Európskeho parlamentu a Rady rozvíja spoluprácu a koordináciu medzi členskými štátmi).³ Dôvodom je rôznorodosť národných systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie, ktoré sú založené na odlišných princípoch a majú rôzne finančné a inštitucionálne usporiadanie. Keďže sama Európska únia podľa článku 26 Zmluvy o fungovaní Európskej únie za účelom vytvorenia a posilňovania jej vnútorného trhu zaručuje voľný pohyb osôb, tovaru, kapitálu a služieb, tak sa osobitne Európsky parlament a Rada zaväzujú v článku 45 v nadväznosti na článok 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie zabezpečiť voľný pohyb pracovníkov v rámci Únie bez akejkoľvek diskriminácie vo viacerých oblastiach úzko spätých s týmto tzv. európskym pilierom a slobodou. Okrem odstraňovania administratívnych prekážok pri voľnom pohybe osôb (osobitne pri slobodnom výbere zamestnania) sú to najmä užšia spolupráca národných služieb zamestnanosti, vytváranie európskeho trhu práce (prostredníctvom budovania európskych služieb zamestnanosti EURES), vylúčenie diskriminácie v zamestnaní, pri odmeňovaní za prácu, v pracovných podmienkach, a so zreteľom na zameranie nášho príspevku je to oblasť sociálneho zabezpečenia. V článku 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa Európsky parlament a Rada zaväzujú, že prijímajú také legislatívne opatrenia, ktoré budú cielene presadzovať dve základné pravidlá, a to pravidlo o spočítaní všetkých období zohľadniteľných príslušným národným systémom sociálneho zabezpečenia na účely vzniku nároku na dávku a určenia jej sumy a pravidlo o exporte vyplácania dávok s bydliskom na území členského štátu Európskej únie.

a sociálnej ochrany pracovníkov opatrenia na podporu spolupráce a doplnenie činností medzi členskými štátmi Európskej únie, s výnimkou zosúladovania právnych predpisov, a to jednoducho prostredníctvom smerníc na dosahovanie cieľov uvedených v článku 151 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. V odseku 4 tohto článku Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa opäť zdôrazňuje, že ustanovenia prijaté na základe tohto článku sa nesmú vzťahovať na právo členských štátov definovať základné zásady svojich systémov sociálneho zabezpečenia a výrazne ovplyvňovať ich finančnú rovnováhu.

³ Bližšie pozri NOVOTA, M. *Európsky sociálny model: Trendy a riziká sociálnej integrácie Európy* [online]. 1. vyd. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2005, s. 15 [cit. 2021-05-14]. Dostupné na: <https://konzervativizmus.sk/wp-content/uploads/pdf/Euro-sky-socialny-model.pdf>.

Ako jediná vhodná metóda, ktorá rešpektuje rozdiely medzi národnými systémami sociálneho zabezpečenia (v intenciách už uvedeného článku 153 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) a nahrádza len národné pravidlá, ktoré sú pre migrujúceho pracovníka alebo, širšie povedané, voľne sa pohybujúcu osobu nevýhodné, ba až diskriminačné v porovnaní s domácim pracovníkom či domácou osobou, je metóda koordinácie (*na rozdiel od pracovnoprávnej oblasti, s ktorou má sociálne zabezpečenie úzke väzby a v ktorej sa vo vytýčených oblastiach uplatňuje harmonizačný princíp*), ktorá sa opiera aj o dve vyššie uvedené pravidlá obsiahnuté v článku 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Metóda koordinácie situácie stretu dvoch alebo viacerých národných systémov sociálneho zabezpečenia sa vzťahuje i na oblasť priznávania nároku a poskytovania rodinných dávok voľne sa pohybujúcej osobe v rámci Európskej únie (prípadne jej rodinnému príslušníkovi v domovskom štáte tejto osoby uplatňujúcej slobodu voľného pohybu osôb), najmä za účelom výkonu zárobkovej činnosti v postavení zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby.

1 Legislatívne vyjadrenie koordinačnej metódy a jej pravidiel

Sociálno-koordinačný rozmer kategórie sociálnej udalosti/udalostí, ktorá je krytá poskytovaním rodinných dávok, je na úrovni sekundárnych únieových noriem vyjadrený v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004“)⁴ a v k nemu prislúchajúcom vykonávacom nariadení Európskeho

⁴ Uvedené nariadenie, označované aj ako „základné nariadenie“, bolo zmenené *Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia*. Ú.v. EÚ L 284, 2009-10-30, s. 1-42, *Nariadením Komisie (EÚ) č. 1244/2010 z 9. decembra 2010, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004*. Ú.v. EÚ L 338, 2010-12-22, s. 35-36, *Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004*. Ú.v. EÚ L 149, 2012-06-08, s. 4-10, *Nariadením Komisie (EÚ) č. 1224/2012 z 18. decembra 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004*. Ú.v. EÚ L 349, 2012-12-19, s. 45-46, *Nariadením Rady (EÚ) č. 517/2013 z 13. mája 2013, ktorým sa z dôvodu prístupia Chorvátskej republiky upravujú určité nariadenia a rozhodnutia v oblasti*

parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009,⁵ zmenenom nariadením Komisie (EÚ) č. 1244/2010 z 9. decembra 2010, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012 a nariadením Komisie (EÚ) č. 1224/2012 z 18. decembra 2012 (ďalej len „vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009“). Pred nadobudnutím účinnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 (do 30. apríla 2010) a k nemu prislúchajúceho vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 bola oblasť koordinácie rodinných dávok regulovaná nariadením Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, a k nemu prislúchajúcim vykonávacím nariadením Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972.

Koordináčn e nariadenia sledujú a naplňajú primárny cieľ podpory voľného pohybu osôb v rámci členských štátov Európskej únie (prípadne ich presídlenia) spätého najmä s hospodárskymi aktivitami, ktorého rea-

voľného pohybu tovaru, slobody pohybu osôb, práva obchodných spoločností, politiky hospodárskej súťaže, poľnohospodárstva, bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytosanitárnej politiky, dopravnej politiky, energetiky, daní, štatistiky, transeurópskych sietí, súdnictva a základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, životného prostredia, colnej únie, vonkajších vzťahov, zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky a inštitúcií. Ú.v. EÚ L 158, 2013-06-10, s. 1-71, Nariadením Komisie (EÚ) č. 1372/2013 z 19. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 346, 2013-12-20, s. 27-28, Nariadením Komisie (EÚ) č. 1368/2014 zo 17. decembra 2014, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Komisie (EÚ) č. 1372/2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 366, 2014-12-20, s. 15-16, Nariadením Komisie (EÚ) č. 2017/492 z 21. marca 2017, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 76, 2017-03-22, s. 13-15 a Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1149 z 20. júna 2019, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán práce a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 883/2004, (EÚ) č. 492/2011 a (EÚ) č. 2016/589 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie (EÚ) č. 2016/344. Ú.v. EÚ L 186, 2019-07-11, s. 21-56.

⁵ Bližšie pozri Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Ú.v. EÚ L 284, 2009-10-30, s. 1-42.

lizácia je potenciálne ohrozená stratou časti alebo celej škály sociálnych práv založených jedným (domovským) národným systémom sociálneho zabezpečenia v dôsledku podmienok vyžadovaných iným národným systémom sociálneho zabezpečenia, aktuálne ovplyvňujúcim sociálne postavenie osoby využívajúcej voľný pohyb v rámci Európskej únie, najmä za účelom výkonu zárobkovej činnosti.

Cieľom koordinačných nariadení je, aby sa takáto osoba pri porovnaní s kvalitatívnou úrovňou (dávkových) práv na rodinné dávky (vrátane ich zachovania domovským systémom sociálneho zabezpečenia v situácii súbehu dávkových nárokov) neocitla v „horšom“ sociálnom postavení v porovnaní *jednak* s osobami, ktoré počas aktívneho pracovného života zotrávajú iba v domovskom národnom systéme sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie, a *jednak* s osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľnej situácii v členskom štáte aktuálneho pobytu voľne sa pohybujúcej osoby za účelom výkonu zárobkovej činnosti.

Pre uskutočnenie predmetného cieľa koordinačných nariadení spochívajúceho v zaistení efektívnej sociálnej ochrany voľne sa pohybujúcich osôb v rámci členských štátov Európskej únie, ktorý je vyvolaný stretom národných systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie, bolo vytvorených päť koordinačných pravidiel, obsiahnutých vo vyššie uvedenom nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004:

1. pravidlo rovnakého zaobchádzania (v oblasti sociálnych práv) vo vzťahu k štátnym príslušníkom iného členského štátu Európskej únie, vrátane nečlenského („tretieho“) štátu a vo vzťahu ku skutčnostiam klasifikovaným iným národným systémom sociálneho zabezpečenia (*pravidlo rovnosti* je obsiahnuté v článku 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004);
2. pravidlo aplikácie iba jedného národného systému sociálneho zabezpečenia⁶ na voľne sa pohybujúcu osobu (*tzv. pravidlo o unitárnej príslušnosti systému sociálneho zabezpečenia*). Kvalita priznaných alebo iba nadobúdaných sociálnych nárokov by bola bez existencie koordinačných pravidiel ohrozená v situáciách, ak by určitý (národný) sys-

⁶ Z hľadiska územného rozsahu je ním (národný) systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pôsobí na celom území členského štátu; nemôže sa teda aplikovať tzv. lokálny systém sociálneho zabezpečenia, no napriek tomu z vecného a osobného rozsahu však môže ísť o osobitný systém sociálneho zabezpečenia, ktorým sú pokryté iba určité sociálne udalosti alebo vstup doň je umožnený iba niektorým pracovným kategóriám (napríklad baníci, príslušníci silových zložiek).

tém sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie podmieňoval účasť na ňom predchádzajúcim obdobím poistenia, trvalého pobytu či bydliskom alebo inou sociálnoprávnu skutočnosťou. Práve koordinačné pravidlo o unitárnej príslušnosti národného systému sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie⁷ aplikované na voľne sa pohybujúcu osobu je základom pre tvorbu a uplatnenie tzv. *hraničných ukazovateľov kolíznych úniových noriem*, teda zvolených kritérií riešiacich v určitých, európskym zákonodarcom predvídaných situáciách kolíziu najčastejšie dvoch, ale i viacerých systémov sociálneho zabezpečenia, alebo, ojedinele, i absenciu uplatniteľného systému sociálneho zabezpečenia členského štátu Európskej únie. Toto pravidlo, ako uvedieme pri riešení súbehu nárokov z viacerých systémov sociálneho zabezpečenia, je v prípade rodinných dávok čiastočne modifikované, keďže sa určuje primárne a sekundárne zodpovedný členský štát Európskej únie za poskytovanie rodinných dávok;

3. pravidlo zachovania získaných sociálnych práv vyjadrených predovšetkým v priznaných dávkových nárokoch, t.j. odstránenie viazanosti výplaty dávky na existenciu bydliska príjemcu dávky (predmetné pravidlo sa označuje aj ako *pravidlo „exportu dávok“* a je obsiahnuté v článku 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004). Dané pravidlo má v prípade poskytovania rodinných dávok určité hranice uplatňovania, ako objasníme v ďalšej časti príspevku;
4. pravidlo zaistenia práva na nadobudnutie a zachovanie (vrátane znovunadobudnutia) sociálnych práv pri voľnom pohybe ekonomickej aktívneho obyvateľstva do ďalších členských štátov Európskej únie (prostredníctvom metód spočítavania dôb poistenia, zohľadnenia obdobia zamestnania/samostatnej zárobkovej činnosti alebo pobytu/bydliska, získaných v rôznych národných systémoch sociálneho zabezpečenia). V tomto prípade možno hovoriť o pravidle (obsiahnutom v článku 6 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) vyjadrujúcom *právnú istotu (garanciu) pri zaistení už nadobudnutých a nadobúdaných (budúcich) dávkových nárokov*; a napokon
5. pravidlo rovnakého hodnotenia skutočností (tzv. *pravidlo o rovnocennosti hodnotenia sociálnoprávnych skutočností* obsiahnuté v člán-

⁷ Takto určený národný systém sociálneho zabezpečenia sa označuje ako určenie tzv. „príslušných právnych predpisov“ v intenciách terminológie koordinačných nariadení alebo sa pojmovo vymedzuje aj ako pričlenenie či tzv. „afiliácia“ k systému sociálneho zabezpečenia.

ku 5 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004), čo znamená, že sa rovnaké právne účinky priznávajú pri hodnotení dávok, príjmov, faktov/udalostí, ktoré sa získali, poskytli alebo vyskytli v inom členskom štáte Európskej únie. V literatúre sa vyskytuje i jeho ďalšie výstižné označenie, tzv. asimilácia skutočností.⁸

Aplikáciou uvedených pravidiel v kolízných situáciách stretu dvoch alebo viacerých národných systémov sociálneho zabezpečenia sa sleduje zaistenie efektívnej sociálnej ochrany (*pri prechode z jedného národného systému sociálneho zabezpečenia do iného národného systému sociálneho zabezpečenia je rôznej úrovne*) voľne sa pohybujúcej osoby v rámci členských štátov Európskej únie pre prípad vzniku predvídaných (respektíve regulovaných) sociálnych udalostí krytých (na národnej úrovni) príslušnými vecnými a peňažnými dávkovými plneniami,⁹ poskytovanými nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 určeným systémom sociálneho zabezpečenia (spravidla iba jedným uplatniteľným národným systémom sociálneho zabezpečenia¹⁰ členského štátu Európskej únie podľa článku 11 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) alebo, výnimočne, určeným poradím dotknutých systémov sociálneho zabezpečenia. Určenie uplatniteľného národného systému sociálneho zabezpečenia sa nazýva aj afiliáciou, respektíve pričlenením k systému sociálneho zabezpečenia.

Jednou z dávkových oblastí daného systému sociálneho zabezpečenia vzťahujúceho sa na voľne pohybujúcu sa osobu v rámci Európskej únie, určeného prostredníctvom hraničných ukazovateľov zaistujúcich tak nadobudnutie (priznanie) dávkových nárokov kompenzujúcich dôsledky existujúcich sociálnych udalostí u takejto osoby, je dávková oblasť rodin-

⁸ Bližšie pozri CHVÁTALOVÁ, I. et al. *Právo sociálneho zabezpečení v Českej republike a Európskej únii*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, s. 264. ISBN 978-80-7380-374-2.

⁹ V zmysle článku 3 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 medzi tieto dávky patria aj dávky v materstve, im na roveň postavené otcovské dávky a rodinné dávky poskytované zo súčastí príslušného národného systému sociálneho zabezpečenia.

¹⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 zakotvuje pojem „právne predpisy“, pod ktorým rozumie zákony, nariadenia a ostatné vykonávajúce opatrenia späť s reguláciou poskytovania dávok obsiahnutých a vyjadrených v článku 3 ods. 1 tohto nariadenia, pričom sú vylúčené zmluvné dojednania (napríklad kolektívne zmluvy), s výnimkou tých, ktorými sa vykonávajú zákonné povinnosti, alebo tých, o ktorých záväznosti rozhodne verejný orgán, prípadne ktoré rozširujú pôsobnosť tohto orgánu za predpokladu uskutočnenia ich vyhlásenia členským štátom, oznámeného predsedom Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie, a následného uverejnenia v Úradnom vestníku Európskej únie.

ných dávok (upravená vo vecnom rozsahu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 v článku 3 ods. 1 písm. j), a následne v Kapitole VIII) určených na krytie výdavkov rodinných príslušníkov.

2 Vymedzenie pojmu rodinné dávky a pojmu rodinný príslušník

Koordinácia pri poskytovaní rodinných dávok rešpektuje systém rodinných dávok v jednotlivých členských štátoch Európskej únie a zabezpečuje, aby osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť v inom členskom štáte Európskej únie ako je jej domovský štát, nestratila nárok na rodinné dávky určené pre potreby členov jej rodiny.

Rodinnými dávkami sa podľa článku 1 písm. z) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 rozumejú vecné alebo peňažné dávky, ktoré sú určené na pokrytie rodinných výdavkov, s výnimkou preddavkov na výživné a osobitných prídavkov pri narodení dieťaťa a osvojení dieťaťa (uvedených v prílohe I nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004; in concreto táto príloha výslovne uvádza náhradné výživné upravené v zákone č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom). Z hľadiska subsumovania národnej dávky sociálneho zabezpečenia pod koordinačný pojem rodinné dávky je dôležitý jej cieľ, respektíve sledovaný účel, t.j. že je dávkou, ktorá je určená na pokrytie rodinných výdavkov. Teda v zmysle rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie sa predpokladá jej prospech pre celú rodinu;¹¹ Súdny dvor Európskej únie pri objasňovaní účelu rodinných dávok na účely koordinačnej úpravy spresňuje v rozsudkoch (body č. 38 a č. 41 v právnej veci C-85/99 Vincent Offermanns a Esther Offermanns; právna vec C-449/16 Martinez Silva; bod č. 54 v spojených veciach C-216/12 a C-217/12 Hliddal a Bornand), že predstavujú verejný príspevok do rodinného rozpočtu (respektíve, inak povedané slovami Súdneho dvora Európskej únie, na ich financovanie sa podieľa celá spoločnosť), ktorý má uľahčiť bremeno výdavkov vyplývajúcich zo starostlivosti o deti, a vôbec nie je rozhodujúcim definičným kritériom, či sú rodinné dávky osobným právom dieťaťa alebo rodiča.

Vzhľadom na vyššie uvedené definičné vymedzenie rodinných dávok z okruhu štátnych sociálnych dávok určených na podporu starostlivosti o dieťa a jeho výchovy v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky podliehajú koordinačnej úprave rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, príplatok k prídavku na dieťa, príspevky na podporu náhradnej starostli-

¹¹ Napríklad body č. 38 a č. 39 v *Case of Caisse pour l'avenir des enfants v. FV and GW* [2020-04-02]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-802/18.

vosti o dieťa a príspevok na pohreb. Výslovne vylúčený je teda príspevok pri narodení dieťaťa, a aj príspevok rodičom na viac súčasne narodených detí v dôsledku obdobnej dávkovej konštrukcie ako v prípade príspevku pri narodení dieťaťa (tento príspevok vyžaduje splnenie podmienky bydliska oprávnenej osoby, ktorá vo svojej podstate vylučuje vznik kolíznej situácie stretu národných systémov sociálneho zabezpečenia pri poskytovaní daného príspevku). Odbornú polemiku možno viesť v prípade vylúčenia príspevku na starostlivosť o dieťa z predmetu koordinačnej úpravy. Z účelu a zákonných požiadaviek na priznanie nároku na príspevok na starostlivosť o dieťa (zákon č. 561/2008 Z.z. o príspevku na starostlivosť o dieťa) možno zreteľne identifikovať jeho účel, ktorý je rovnaký ako v prípade rodičovského príspevku, iba s tým rozdielom, že rodič ako oprávnená osoba musí vykonávať zárobkovú činnosť (*zakladajúcu povinné dôchodkové poistenie*) a zabezpečiť dieťaťu starostlivosť jednou z kategórií poskytovateľov starostlivosti¹² (čo aj významne determinuje sumu príspevku). Uvedenou požiadavkou sa zase sleduje napĺňanie európskej výzvy a cieľa napomáhať zárobkovo činným rodičom zosúladiť rodinný život s pracovným (profesijným) životom. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a aj podľa vyššie zmieneného vymedzenia rodinných dávok zastávame názor, že tento príspevok je rodinnou dávkou, ktorá je predmetom koordinačnej úpravy, a argumentu o jeho financovaní zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu, Operačného programu Ľudské zdroje, a nie zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky nemožno priznať rozhodujúcu váhu. Súdny dvor Európskej únie jednoznačne vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol (ako objasníme nižšie), že rozhodujúcimi kritériami pre kvalifikáciu dávky ako rodinnej dávky sú jej účel, vylúčenie individuálneho a diskrečného posudzovania potrieb dieťaťa, a napokon krytie rizík danou dávkou, ktoré tvoria vecný rozsah nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004. Financovanie dávky ako takej nemá teda, podľa nášho názoru, rozhodujúci vplyv na jej klasifikáciu ako dávky sociálneho zabezpečenia, a následne aj rodinnej dávky v intenciách vecnej pôsobnosti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004.

¹² K poskytovateľom starostlivosti patrí predškolské zariadenie zaradené do siete predškolských a školských zariadení, právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je poskytovanie starostlivosti o dieťa (súkromné zariadenie, občianske združenie,...), fyzická osoba, ktorá poskytuje starostlivosť o dieťa v rámci predmetu podnikania, fyzická osoba, ak sa jej neposkytuje rodičovský príspevok, a napokon samotný rodič, ak nezabezpečí starostlivosť ani jednou kategóriou poskytovateľa starostlivosti (napríklad rodič vykonáva domácku prácu alebo jeho zamestnávateľ má zriadený tzv. detský kútik).

Podľa rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie sa ako rodinné dávky kvalifikujú aj dávky, ktoré svojím účelom majú charakter daňového bonusu či úľavy a sledujú už vyššie uvedený účel zníženia výdavkov spojených so starostlivosťou o (nezaopatrené) dieťa (body č. 30, č. 33 až č. 36 v právnej veci C-177/12 Caisse nationale des prestations familiales vs. Salim a Nadia Lachhebvc; *rodina Lachhebvcov mala bydlisko vo Francúzsku, pričom otec pracoval v Luxembursku, kde si tiež uplatnil nárok na bonus na dieťa*). Ak uvedené skutočnosti vzťahujeme na daňový systém Slovenskej republiky, tak prichádzame k názoru, že slovenská právna úprava tzv. daňového bonusu na vyživované dieťa uplatňovaného daňovníkom, ktorý v zdaňovacom období dosiahol zdaniteľné príjmy aspoň na úrovni 6-násobku minimálnej mzdy (§ 33 zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov), je predmetom koordinačnej úniovej úpravy rodinných dávok.¹³

Rodinné dávky súčasne v intenciách článku 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie¹⁴ predstavujú aj sociálnu výhodu voľne sa pohybujúceho pracovníka za podmienky, že sú spojené s výkonom zamestnania takéhoto pracovníka, vrátane cezhraničného pracovníka (bod č. 32 v právnej veci C-802/18 Caisse pour l'avenir des enfants vs. FV a GW). Uvedené prepojenie koordinačnej úpravy so zmeneným nariadením č. 492/2011, napriek rozdielnej vecnej a osobnej pôsobnosti, je v oblasti interpretácie sociálnej výhody vo vzťahu *lex generalis et lex specialis*.

Na druhej strane ale rodinnou dávkou nie je dôchodok na výchovu detí (právna vec C-32/13 Petra Würker vs. Familienkasse Nürnberg) či pomoc na integráciu detí so zdravotným postihnutím (právna vec C-769/18 Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle vs. SJ a Ministre chargé de la Sécurité sociale). Prvá z uvedených dávok, podľa názoru Súdneho dvora Európskej únie, trpela nedostatkom účelu, keďže svojím cieľom predstavovala pozostalostný dôchodok (dôchodok má kompenzovať pohľadávku založenú starostlivosťou o dieťa, ktorá za-

¹³ Obdobný názor zastáva v zmysle českej právnej úpravy Jana Komendová, ktorá považuje za rodinné dávky aj daňové zvýhodnenia v rámci dane z príjmov fyzických osôb, ak ich účelom je vyrovnanie rodinných výdavkov. Bližšie pozri KOMENDOVÁ, J. Koordinace rodinných dávek v rámci EU. In: M. LACKO, ed. *Európsky sociálny model a jeho úlohy*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2020, s. 127-128. ISBN 978-80-568-0204-5.

¹⁴ Uvedený článok obsahuje zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti pracovníka, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie, keďže sú mu priznané rovnaké sociálne a daňové výhody na území ostatných členských štátov, aké požívajú vnútroštátni pracovníci daného členského štátu Európskej únie.

nikla v momente smrti bývalého manžela, a súčasne zabrániť situácii, aby žijúci rodič bol povinný vykonávať zamestnanie, ktoré nie je v záujme dieťaťa). Druhá uvedená dávka nespĺňala charakter rodinnej dávky z dôvodu, že jej priznanie je podľa dotknutej nemeckej právnej úpravy spojené s individuálnym a diskrečným posúdením potrieb dieťaťa, čo predstavuje, okrem skúmaného účelu dávky, druhé hodnotiace kritérium na kvalifikáciu určitého plnenia ako dávky sociálneho zabezpečenia (t.j. priznanie dávky nie je späté s uvedeným posudzovaním, ale je závislé od objektívne stanovených podmienok).

Poznamenávame, že rodinné dávky je nevyhnutné odlíšiť od dávok v materstve a otcovských dávok, čo nemusí byť v každej situácii jednoznačné, i keď dávky v materstve a otcovské dávky sú spravidla podmienené poistnou participáciou či výkonom zárobkovej činnosti ako podmienkou na ich priznanie, popri už uvedenom nevyhnutnom skúmaní ich účelu a sledovaných cieľov.

Napokon v rámci tejto časti definičného vymedzenia rodinných dávok dodávame, že ich koordinačná úniová úprava nie úplne rešpektuje pravidlo o exporte dávok (článok 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004), čo bude zrejme v ďalšej časti príspevku zaoberajúcej sa pravidlami prednosti pri súbehu nárokov rodinných dávok. V zmienenej súvislosti môžeme doplniť, že vnútroštátna požiadavka (v sporných prípadoch overovať legálnosť) pobytu oprávnenej osoby (v postavení ekonomicky nečinnnej osoby), vyžadovaná na priznanie nároku na rodinné dávky, nepredstavuje porušenie článku 11 ods. 3 písm. e) v spojitosti s článkom 1 písm. j) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 (body č. 66, č. 71, č. 84 a č. 85 v právnej veci C-308/14 Európska komisia vs. Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska).

S vymedzením rodinnej dávky úzko súvisí vymedzenie pojmu rodinný príslušník. Podľa článku 1 písm. i) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia je ním: 1. každá osoba definovaná alebo uznaná za rodinného príslušníka, alebo označená za člena domácnosti právnymi predpismi, podľa ktorých sa poskytujú dávky, ktoré sú predmetom koordinácie, 2. manžel/manželka, neploleté deti a plnoleté nezaopatrené deti, ak príslušné národné právne predpisy nerozlišujú medzi rodinnými príslušníkmi, 3. ak právne predpisy považujú za rodinného príslušníka iba osobu, ktorá žije v tej istej domácnosti ako poistenec alebo dôchodca, tak táto podmienka sa po-

važuje za splnenú, ak je daná osoba závislá hlavne od tohto poistenca alebo dôchodcu. Aj keď vymedzenie rodinného príslušníka, ktorý si môže uplatňovať nárok na rodinné dávky v členskom štáte Európskej únie inom ako je štát jeho bydliska, sa spravuje vnútroštátnym zakotvením, tak rešpektovanie zásady rovnakého zaobchádzania v priznaných sociálnych výhodách podľa článku 7 ods. 2 zmienenej nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie rozširuje definičný okruh rodinného príslušníka aj o voľne sa pohybujúcu pracujúcu osobu, ktorá nie je v príbuzenskom vzťahu k dieťaťu, o ktoré sa stará, keďže je v partnerskom vzťahu k biologickému rodičovi tohto dieťaťa (k matke). K uvedenému tvrdeniu nás vedie argumentácia Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-802/18 Caisse pour l'avenir des enfants vs. FV a GW, podľa ktorej rozlišovanie založené na bydlisku, ktoré môže znevýhodniť najmä štátnych príslušníkov iných členských štátov, keďže osoby s bydliskom v inom členskom štáte sú najčastejšie cudzincami, predstavuje nepriamu diskrimináciu z dôvodu štátnej príslušnosti, ktorá môže byť prípustná iba za podmienky jej objektívnej odôvodnenosti. V danej právnej veci pán FV pracoval v Luxembursku, pričom bydlisko mal vo Francúzsku spolu so svojou manželkou GW a tromi deťmi, z ktorých jedno sa narodilo v predchádzajúcom zväzku GW. Pánovi FV v dôsledku právnej zmeny Zákonníka sociálneho zabezpečenia zanikol nárok na rodinné prídavky na dieťa, s ktorým nie je v príbuzenskom vzťahu, keďže ako cezhraničný pracovník nemal bydlisko v Luxembursku, čo bola podmienka existencie nároku na rodinné prídavky voči tomuto dieťaťu. Súdny dvor Európskej únie, opierajúc sa o vyššie uvedenú úniuvú úpravu, konštatoval, že dotknutá luxemburská právna úprava, podľa ktorej pracovníci s bydliskom mimo tohto štátu môžu poberať rodinné prídavky len na svoje vlastné deti, pri vylúčení detí ich manželského partnera, s ktorými nemajú príbuzenský vzťah (v porovnaní s deťmi s bydliskom v tomto členskom štáte), sa prieči uvedenej úniovej právnej úprave zakotvujúcej zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti pracovníka uplatňujúceho slobodu voľného pohybu v rámci Európskej únie.

3 Koordinačná úprava poskytovania rodinných dávok

Kolízne pravidlá určujúce príslušnú národnú právnu úpravu na poskytovanie rodinných dávok rodinnému príslušníkovi, spravidla rodinnému príslušníkovi využívajúcemu slobodu voľného pohybu osôb, sú obsiahnuté v Kapitole 8 Hlavy III nariadenia Európskeho parlamentu a Rady

č. 883/2004 a riešia základnú kolíznú situáciu na účely poskytovania rodinných dávok a dve koordinačné situácie zamedzujúce súbehu poskytovania rodinných dávok v rovnakom období tomu istému rodinnému príslušníkovi podľa právnych predpisov viac ako jedného členského štátu Európskej únie.

V článku 67 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 je zakotvené všeobecné koordinačné pravidlo pre oblasť koordinácie rodinných dávok, ktoré rieši základnú kolíznú situáciu rodinného príslušníka využívajúceho slobodu voľného pohybu osôb v rámci Európskej únie, pričom ostatní jeho rodinní príslušníci (respektíve členovia domácnosti) majú bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie ako v tom, v ktorom sa nachádza on sám a ktorý je preňho príslušným členským štátom určeným podľa pravidiel o určení príslušnosti národných právnych predpisov (systému) sociálneho zabezpečenia (tzv. pravidlá určujúce afiliáciu právnych predpisov členského štátu), obsiahnutých v Hlave II nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004. V tejto kolíznej situácii rodinné dávky poskytuje členský štát, ktorý je príslušným členským štátom tohto migrujúceho rodinného príslušníka (respektíve využívajúceho právo voľného pohybu osôb), aj keď jeho rodinní príslušníci majú bydlisko¹⁵ v inom členskom štáte. Uvedené základné koordinačné pravidlo pre poskytovanie rodinných dávok je vybudované na metóde pripodobnenia skutočnosti/faktu („... ako keby mali bydliská v takomto príslušnom štáte“). Z danej kolíznej únieovej úpravy vyplýva i fakt, že sa posudzuje situácia celej rodiny, teda aj druhého rodiča a nezaopatrených detí, a prípadne tiež ďalších rodinných príslušníkov, ako ich definuje právna úprava príslušného členského štátu. Uvedené jasne vyplýva aj z článku 60 ods. 1 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009. Vo vzťahu k určovaniu príslušnosti národného systému sociálneho zabezpečenia vzťahujúceho sa na migrujúceho rodinného príslušníka dávame do pozornosti, okrem už staršej, „prelomovej“ právnej veci C-352/06 Brigitte Bosmann vs. Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Aachen,¹⁶ argumentáciu Súdneho dvora Európskej únie

¹⁵ Kritériá určujúce centrum záujmov danej osoby, a napokon vo výsledku jej bydlisko sú príkladom obsiahnuté v článku 11 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009.

¹⁶ Význam uvedenej právnej veci spočíva v tom, že Súdny dvor Európskej únie svojou činnosťou dotvoril chýbajúce pravidlo pre určenie príslušného systému sociálneho zabezpečenia členského štátu práve pre oblasť rodinných dávok, keď uviedol, že pravidlá pre určenie jednej aplikovateľnej právnej úpravy nebránia tomu, aby migrujúci pracovník, ktorý podlieha systému sociálneho zabezpečenia členského štátu zamestnania, poberal podľa

v právnej veci Waldemar Hudzinski vs. Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (spojené veci C-611/10 a C-612/10; body č. 57, č. 66 a č. 68), že toto určenie príslušnosti systému sociálneho zabezpečenia nebráni nepríslušnému členskému štátu Európskej únie, na území ktorého migrujúci rodinný príslušník dočasne vykonával zárobkovú činnosť (dočasné vyslanie, ktoré nemení príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia), poskytnúť rodinné dávky po zohľadnení troch preukázaných skutočností (prípadu). Po prvé, že tomuto pracovníkovi nevznikla ujma na právach z dôvodu využitia jeho práva na voľný pohyb, keďže mu zostal zachovaný nárok na rodinné dávky rovnakej povahy v príslušnom členskom štáte (kde býva a zvyčajne pracuje). Po druhé, že ani on, a ani (nezaopatrené) dieťa, na ktoré sa uplatňuje nárok na rodinnú dávku, nemajú obvyklý pobyt na území členského štátu, kde sa vykonávala dočasná práca. A napokon, po tretie, že uplatňovaná rodinná dávka je financovaná z daňových príjmov nepríslušného členského štátu, čo je významné s ohľadom na skutočnosť, že príjmy migrujúceho pracovníka, dosahované výkonom dočasnej práce (v Nemecku), zakladali neobmedzenú daňovú povinnosť v tomto členskom štáte.

Podľa rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie má daná kolízna úniová právna úprava za cieľ zabezpečiť migrujúcim pracovníkom poberanie rodinných prídavkov v členskom štáte zamestnania v prípade, že ich rodina sa nepresunula s nimi (bod č. 15 v právnej veci C-117/89 Kracht vs. Bundesanstalt für Arbeit), a najmä zabrániť tomu, aby členský štát mohol stanoviť pre priznanie alebo výšku rodinných dávok podmienku, aby rodinní príslušníci pracovníka mali bydlisko na jeho území (bod č. 46 v právnej veci C-543/03 Christine Dodl a Petra Oberholzenzer vs. Tiroler Gebietskrankenkasse).

Aj keď uvedená kolízna úniová úprava určuje na priznanie a poskytovanie rodinných dávok právnu úpravu členského štátu, v ktorom migrujúca osoba vykonáva zárobkovú činnosť a jej rodinní príslušníci majú bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie, tak toto kolízne riešenie nevyklučuje súčasné uplatnenie nároku na rodinnú dávku v tom členskom štáte, v ktorom majú rodinní príslušníci bydlisko (napríklad ak si nárok na rodinnú dávku uplatňuje samo nezaopatrené dieťa). Ak je oprávnenou osobou poberateľ dôchodku, tak pre účely poskytovania rodinných dá-

vnútroštátnych právnych predpisov členského štátu bydliska rodinné dávky. Bližšie pozri KOLDINSKÁ, K., I. TOMĚŠ a F. KŘEPELKA. *Sociální právo EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 165. ISBN 978-80-7552-701-1.

voľ tomuto poberateľovi dôchodku je príslušný členský štát Európskej únie poskytujúci mu dôchodok.

Článok 68 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 obsahuje *dve koordinačné situácie zamedzujúce súbehu poskytovania rodinných dávok* rovnakého účelu v rovnakom období tomu istému rodinnému príslušníkovi podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie. Zmienené kolízne koordinačné situácie sú riešené *tzv. pravidlami prednosti pri súbehu dávok*, ktorých aplikáciu sa určí *primárne (respektíve prednostne) príslušný členský štát na výplatu rodinných dávok a sekundárne príslušný členský štát na výplatu/poskytovanie rodinných dávok*.

Prvá koordinačná situácia reflektuje skutkové okolnosti, že rodinné dávky splatné viacerými členskými štátmi Európskej únie sú *priznané na rozličných základoch* (respektíve systémových prvkoch; spravidla ide o príspevkový systém alebo nepríspevkový systém, z ktorého sa poskytuje rodinná dávka), t.j. rodinná dávka priznaná právnou úpravou členského štátu, ktorá požaduje od oprávnenej osoby určitú formu výkonu zárobkovej činnosti (činnosť zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby), a rodinná dávka priznaná právnou úpravou členského štátu, ktorá požaduje preukázanie bydliska oprávnenej osoby na území, na ktorom sa uplatňuje predmetná právna úprava. Pravidlá prednosti pre túto koordinačnú situáciu určujú nasledovné poradie príslušných členských štátov na poskytovanie rodinných dávok: 1. dávkové nároky vznikajúce na základe činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, 2. dávkové nároky vznikajúce na základe poberania dôchodku, a napokon 3. dávkové nároky vznikajúce na základe bydliska.

V zmienenej súvislosti zvyrazňujeme skutočnosť a súčasne i požiadavku koordinačnej únieovej úpravy, že rodinné dávky musia byť splatné, teda v danom členskom štáte si ich oprávnený rodinný príslušník uplatnil a vznikol mu nárok na ich vyplatenie/poskytovanie. V právnej veci C-16/09 Gudrun Schwemmer vs. Agentur für Arbeit Villingen-Schwenningen – Familienkasse Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že nárok na rodinné dávky (*rozvedená matka s dvoma deťmi žije v Nemecku a uplatňuje si nárok na dávky, pričom otec detí pracuje vo Švajčiarsku a nepožiadaval v tomto štáte o rodinné dávky*) v členskom štáte bydliska rodiča a detí, nepodliehajúci podmienkam poistenia či výkonu zárobkovej činnosti, sa nemôže čiastočne pozastaviť v situácii, keď bývalý manžel a rodič týchto detí má podľa právnej úpravy štátu výkonu zamestnania síce nárok na rodinné

dávky, ale v skutočnosti tieto dávky nepoberá, pretože o ne nepožiadal. Ešte jasnejšie sa Súdny dvor Európskej únie k splatnosti rodinných dávok vyjadril v bode č. 74 v právnej veci C-347/12 Caisse nationale des prestations familiales vs. Ulrika a Markus Wieringovi, keď nárok na ich vyplatenie musí uznať právny poriadok členského štátu v prospech rodinného príslušníka, ktorý v tomto štáte aj pracuje. Dotknutá osoba preto nevyhnutne musí spĺňať všetky formálne a vecné podmienky stanovené vnútroštátnou právnou úpravou tohto štátu, aby si mohla predmetný nárok uplatniť.

Druhá koordináčna situácia reflektuje skutkové okolnosti, že rodinné dávky splatné viacerými členskými štátmi Európskej únie sú *priznané na rovnakých základoch* častí systémov sociálneho zabezpečenia poskytujúcich rodinné dávky. Na riešenie tejto osobitnej kolíznej situácie článok 68 ods. 1 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 zakotvuje nasledovné pravidlá prednosti určujúce poradie príslušných členských štátov na poskytovanie rodinných dávok, ktoré sa odvíjajú od bydliska detí:

- a) v situácii nárokov, ktoré existujú na základe zárobkovej činnosti (ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba), je primárne príslušným členským štátom štát miesta bydliska detí za predpokladu, že v tomto štáte sa vykonáva zárobková činnosť. Ak by zárobkovú činnosť rodičia vykonávali v rôznych členských štátoch a bydlisko detí by bolo v treťom členskom štáte, tak primárne príslušným členským štátom je štát, ktorého právna úprava priznáva najvyššiu sumu rodinných dávok;
- b) v prípade nárokov, ktoré existujú na základe poberania dôchodkov (spravidla invalidného dôchodku alebo pozostalostného dôchodku), je primárne príslušným členským štátom štát miesta bydliska detí za predpokladu, ak daný dôchodok je splatný podľa právnych predpisov tohto štátu. Ak by dôchodkové dávky boli poskytované z dvoch rôznych členských štátov, tak primárne príslušným členským štátom je štát, v ktorom poberateľ dôchodku získal najdlhšie obdobie poistenia alebo bydliska.

Ak kritérium bydliska detí podľa uvedených dvoch situácií nedokáže určiť poradie prednosti, tak podľa článku 58 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 každý dotknutý členský štát Európskej únie vypočíta výšku rodinných dávok s prihliadnutím na deti, ktoré nemajú bydlisko na jeho území. Rodinnú dávku vyplatí inštitúcia

členského štátu Európskej únie, v ktorom osoba vykonáva zárobkovú činnosť, v plnej výške (ak podľa jeho právnych predpisov sa poskytujú najvyššia suma rodinných dávok) a inštitúcia členského štátu Európskej únie, v ktorom majú deti bydlisko, nahradí polovicu tejto sumy. Maximálne ale do výšky, v ktorej sa rodinná dávka poskytuje podľa právnych predpisov členského štátu bydliska detí;

- c) v prípade nárokov získaných iba na základe bydliska je primárne príslušným členským štátom štát miesta bydliska detí.

Takto kolízne riešený súbeh uplatnených nárokov na rodinné dávky môže ale viesť k situácii, že suma rodinných dávok vyplácaná podľa právnych predpisov primárne stanoveného členského štátu Európskej únie je nižšia než suma, akú by oprávnenej osobe vyplácal sekundárne určený členský štát Európskej únie podľa svojich právnych predpisov. Preto sa na kolízne stretý, ktoré vznikajú v naznačených dvoch koordinačných situáciách, aplikuje *princíp priaznivého výsledku*, na základe ktorého sa oprávnená osoba nemôže ocitnúť v horšej situácii, než v akej by bola, ak by jej nárok na rodinné dávky vznikol len v jednom členskom štáte Európskej únie (t.j. ak sú rodinné dávky v členskom štáte bydliska nižšie ako sú dávky poskytované iným členským štátom, tak (migrujúce) zamestnancovi zostáva zachovaný nárok na najvyššie dávky, vo forme nároku na vyplatenie tzv. *rozdielového doplatku*, čo nevyhnutne vyžaduje výmenu informácií medzi inštitúciami dotknutých členských štátov Európskej únie).

V prípade vyššie uvedených koordinačných situácií kolízneho súbehu nárokov sa rodinné dávky poskytujú podľa právnych predpisov primárne určeného členského štátu. Nároky na rodinné dávky založené na základe právnych predpisov sekundárne určeného členského štátu (respektíve členských štátov) sa pozastavia až do výšky rodinnej dávky (dávok) poskytovanej podľa právnych predpisov primárne určeného členského štátu a následne rozdielový doplatok sa poskytne v sume, ktorá prevyšuje sumu dávky (dávok) poskytovanej podľa právnych predpisov primárne určeného členského štátu. Rozdielový doplatok sa ale nemusí poskytovať na deti s bydliskom v inom členskom štáte, ak nárok na rodinnú dávku je založený iba na bydlisku.¹⁷

¹⁷ Bližšie pozri DEVETZI, S. The Coordination of Family Benefits by Regulation 883/2004. *European Journal of Social Security* [online]. 2009, vol. 11, no. 1-2, s. 210 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/138826270901100110>.

Určenie rozdielového doplatku nemusí byť vždy jednoznačné. Jeho určenie musí vychádzať z porovnania totožnosti predmetu a účelu rodinných dávok,¹⁸ ktoré musia mať obdobnú/rovnakú povahu. Ak nárok porovnáwanej rodinnej dávky závisí od príjmu dosahovaného oprávnenou osobou v sekundárne určenom členskom štáte, v ktorom ale táto osoba nepracuje (a ani sa na jeho území nezdržiava), tak je potrebné v intenciaciach rozsudku Súdneho dvora Európskej únie v právnej veci C-32/18 Tiroler Gebietskrankenkasse vs. Michael Moser,¹⁹ aplikujúc koordinačné pravidlo o rovnocennosti hodnotenia sociálnoprávných skutočností, zohľadniť na účely stanovenia sumy rozdielového doplatku skutočne dosiahnutý príjem tejto osoby v členskom štáte jej výkonu zamestnania, aj keď zohľadnenie príjmu vyžaduje právna úprava sekundárne určeného členského štátu.

Žiadosť o poskytovanie rodinných dávok sa predkladá inštitúcii primárne určeného členského štátu Európskej únie, ktorá na účely priznania rodinných dávok zohľadní situáciu celej rodiny (t.j. všetky skutočnosti a právne okolnosti charakterizujúce situáciu v rodine) v pripodobnení, akoby sa na všetky osoby vzťahovali právne predpisy tohto členského štátu Európskej únie a akoby všetky mali bydlisko na území tohto členského štátu Európskej únie. Ak si oprávnená osoba nárok na rodinné dávky neuplatní, potom inštitúcia primárne stanoveného členského štátu Európskej únie zohľadní žiadosť o priznanie rodinných dávok predloženú druhým rodičom, ako i osobou, ktorá sa za rodiča považuje, alebo aj osobou či inštitúciou, ktorá vystupuje v postavení opatrovateľa dieťaťa (detí), t.j. osobou, ktorá podľa vnútroštátnej právnej úpravy poskytuje/zabezpečuje starostlivosť o dieťa. Taktó formulovaná právna fikcia, podľa názoru Súdneho dvora Európskej únie vyjadreného v právnej veci C-378/14 Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Sachsen vs. Tomislaw Trapkowski (bod č. 41), môže viesť k priznaniu nároku na rodinné dávky osobe, ktorá nemá bydlisko na území členského štátu príslušného na vyplácanie týchto dávok, ak sú splnené všetky ďalšie podmienky nároku na

¹⁸ K hodnoteniu dávok sociálneho zabezpečenia rovnakého druhu za účelom určenia rozdielového doplatku pozri body č. 54 až č. 56 a č. 61 v *Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Ulrike Wiering and Markus Wiering* [2014-05-08]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2014, C-347/12.

¹⁹ V danej veci pán Moser s bydliskom a výkonom zárobkovej činnosti na území Nemecka žiadal o poskytnutie rozdielového doplatku k rakúskemu príspevku na starostlivosť o dieťa, pričom jeho manželka bola iba osobou uplatňujúcou voľný pohyb osôb smerom do Rakúska a rakúska inštitúcia jej poskytovala rozdielový doplatok k rakúskemu príspevku na starostlivosť o dieťa vo variante odvodenom od príjmu.

rodinné dávky stanovené vnútroštátnym právom, teda podať žiadosť môžu všetky „dotknuté osoby“, ktoré si môžu uplatňovať nárok na rodinné dávky.²⁰ Povinnosť zohľadniť „situáciu celej rodiny“ sa na účely rozsahu nároku na rodinné dávky vzťahuje aj na prípad, keď sa dávky majú poskytovať podľa jedného alebo viacerých právnych predpisov členských štátov Európskej únie (právna vec C-32/18 Tiroler Gebietskrankenkasse vs. Michael Moser, bod č. 48).

Ak je podľa článku 68 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 v nadväznosti na článok 60 ods. 2 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 žiadosť o rodinnú dávku predložená inštitúcii členského štátu Európskej únie, ktorá vzhľadom na výsledok aplikácie pravidiel prednosti nie je na rozhodovanie o nej a jej výplatu príslušná v pozícii inštitúcie primárne určeného členského štátu, tak bezodkladne *prijme predbežné rozhodnutie o pravidlách prednosti právnych predpisov* ňou vykonávaných a vzťahujúcich sa na daný prípad a súčasne aj zistí, či môže vzniknúť nárok na rozdielový doplatok. Žiadosť spolu s predbežným rozhodnutím o pravidlách prednosti postúpi inštitúcii primárne stanoveného členského štátu Európskej únie a informuje o tom i osobu uplatňujúcu si nárok na rodinnú dávku. Ak táto postupujúca inštitúcia členského štátu súčasne zistí, že môže vzniknúť nárok na rozdielový doplatok podľa právnych predpisov iného členského štátu Európskej únie (podľa článku 68 ods. 3 písm. a) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 poskytne rozdielový doplatok sama, ak by bola príslušná na jeho poskytnutie), tak bezodkladne zašle žiadosť príslušnej inštitúcii tohto členského štátu a oznámi uvedené tiež osobe uplatňujúcej si nárok na dávku. Okrem toho oznámi inštitúcii tohto členského štátu aj svoje rozhodnutie týkajúce sa žiadosti a výšku ňou vyplácaných rodinných dávok.

Príslušná inštitúcia primárne určeného členského štátu Európskej únie potom rieši túto žiadosť tak, akoby bola predložená priamo jej, so zachovaním dátumu uplatnenia nároku na rodinnú dávku (*t.j. dátum uplatnenia žiadosti predloženej nepríslušnej inštitúcii (primárneho) členského štátu vyjadrený v článku 68 ods. 3 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004*). Vo vzťahu k predbežnému rozhodnutiu

²⁰ Irelevantnosť skutočnosti, ktorý z rodičov si uplatňuje nárok na rodinné dávky, konštatuje aj Eva Holm. Bližšie pozri HOLM, E. Coordination of Classic and Specific Family Benefits – Challenges and Proposed Solutions. *European Journal of Social Security* [online]. 2020, vol. 22, no. 2, s. 198 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1388262720927494>.

o pravidlách prednosti, vydanému inštitúciou členského štátu, ktorá žiadosť o rodinnú dávku postúpila, je inštitúcia primárne určeného členského štátu Európskej únie povinná zaujať stanovisko do dvoch mesiacov od postúpenia žiadosti. Ak táto inštitúcia členského štátu nezaujme stanovisko do dvoch mesiacov od prijatia žiadosti, uplatní sa vyššie uvedené predbežné rozhodnutie a inštitúcia primárne určeného členského štátu vyplatí rodinné dávky podľa jej právnych predpisov a postupujúcej inštitúcii členského štátu Európskej únie oznámi výšku ňou vyplácaných rodinných dávok.

Ak podľa článku 60 ods. 4 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 medzi vyššie uvedenými inštitúciami členských štátov Európskej únie vznikne *rozpor o tom, ktoré právne predpisy sa majú uplatňovať podľa pravidiel prednosti*, tak sa aplikujú priority určujúce dočasne uplatňované právne predpisy členského štátu Európskej únie podľa článku 6 ods. 2 až 5 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 (prvou v poradí je členský štát výkonu zárobkovej činnosti zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby, a ak vykonáva takáto zárobkovo činná osoba činnosť vo viacerých členských štátoch, tak je to členský štát bydliska detí za predpokladu, že aspoň časť činnosti sa uskutočňuje v tomto členskom štáte Európskej únie; členský štát bydliska detí je to aj v prípade nezamestnanej osoby a v ostatných prípadoch je to ten členský štát Európskej únie, v ktorom sa v ako prvom uplatnil nárok na rodinné dávky).²¹ Ak inštitúcia členského štátu Európskej únie vyplácala sumu rodinných dávok vo vyššej sume ako mala, môže žiadať o vrátenie preplatku od inštitúcie členského štátu Európskej únie určeného ako primárny členský štát, a to podľa postupu zakotveného v článku 73 vykonávacieho nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009.

Napokon, nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 upravuje aj situáciu, keď oprávnená osoba nevyužíva vyplácané rodinné dávky v súlade s ich účelom (primárne je to vyživovanie rodinných príslušníkov). V takom prípade na základe žiadosti inštitúcie alebo (právnym predpisom alebo rozhodnutím) určeného kompetentného orgánu členského štátu miesta bydliska rodinných príslušníkov je príslušná inšti-

²¹ Pokiaľ dotknuté inštitúcie členských štátov Európskej únie nedospejú k dohode, záležitosť sa predloží Správnej komisii pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia najskôr po uplynutí 1 mesiaca od vzniku rozdielov v stanoviskách pre daný prípad. Správna komisia pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia sa potom pokúsi o zosúladenie stanovísk v lehote 6 mesiacov od dátumu, kedy jej bola záležitosť predložená.

túcia členského štátu Európskej únie povinná vyplácať rodinné dávky tým fyzickým osobám alebo právnickým osobám, ktoré fakticky vyživujú rodinných príslušníkov.

Pri zmene právnej úpravy vzťahujúcej sa na poskytovanie rodinných dávok určeného príslušného členského štátu Európskej únie či pri zmene príslušnosti členského štátu Európskej únie na poskytovanie rodinných dávok, ktorá nastane v priebehu kalendárneho mesiaca (irelevantný je dátum splatnosti týchto dávok), je inštitúcia dotknutého členského štátu povinná vyplácať rodinné dávky až do konca predmetného kalendárneho mesiaca. Keď inštitúcia príslušného členského štátu zistí zmeny, na základe ktorých dochádza k zmene príslušnosti, je povinná oznámiť inštitúcii členského štátu Európskej únie, ktorý je na vyplácanie rodinných dávok oprávnený v poradí ako nasledujúci členský štát, prípadne v poradí ďalším členským štátom Európskej únie, dátum, od ktorého zastavuje výplatu danej rodinnej dávky.

V prípade koordinačného uplatňovania nároku na rodinné dávky, t.j. žiadosti o priznanie danej rodinnej dávky a výmeny potrebných informácií a údajov medzi príslušnými inštitúciami členských štátov Európskej únie sa používajú elektronické dokumenty označené ako SED F (001-027).²²

Záver

Zámerom koordinačnej úpravy v oblasti poskytovania rodinných dávok v situáciách stretu dvoch alebo viacerých právnych predpisov (ako súčasť národného systému sociálneho zabezpečenia) členských štátov Európskej únie je okrem uplatňovania slobody voľného pohybu osôb, s dôrazom kladeným na osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť v inom členskom štáte, potrebné zaistiť dávkové nároky (bez ich straty či zníženia) sociálneho zabezpečenia, t.j. *in concreto* zabezpečiť zachovanie nárokov na rodinné dávky, v dôsledku využívania tejto slobody. Uvedený zámer koordinačnej úpravy formalizovanej v nariadení Európskeho parlamentu

²² K elektronickým SED-om pri posudzovaní nároku na danú rodinnú dávku inštitúciou členského štátu patria napríklad SED F001 Žiadosť o stanovenie príslušnosti, SED F002 Odpoveď na stanovenie príslušnosti, SED F003 Rozhodnutie o príslušnosti právneho poriadku členského štátu, SED F004 Žiadosť o vysvetlenie, SED F005 Odpoveď na vysvetlenie, SED F006 Informácia o dočasnom rozhodnutí o príslušnosti a poskytnutých dávkach, SED F007 Oznámenie o odmietnutí dočasného rozhodnutia, SED F008 Rozhodnutie po oznámení, SED F009 Sťažnosť proti predbežnému rozhodnutiu o primárnej príslušnosti a poskytnutých dávkach, a tak ďalej.

a Rady č. 883/2004 a k nemu prislúchajúcom vykonávacom nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 by mal predchádzať nerovnakému zaobchádzaniu bez objektívneho odôvodnenia v porovnaní so štátnym príslušníkom (pracovníkom) členského štátu Európskej únie, v ktorom sa nachádza migrujúca osoba, a napokon taktiež prispievať k zlepšovaniu životnej úrovne a podmienok zamestnania migrujúcich pracovníkov.

Koordináčna úniová úprava prostredníctvom koordinačných pravidiel musí predovšetkým zamedziť situácii zásahu do dávkových nárokov (na rodinné dávky), ktorý by podmieňoval poskytovanie dávok presunom rodinných príslušníkov, osobitne nezaopatreného dieťaťa (ktoré z hľadiska jeho zdravého vývinu by nemalo meniť sociálne prostredie), z členského štátu ich bydliska do členského štátu, kde sa zdržiava či vykonáva zárobkovú činnosť jeden z rodičov, respektíve, širšie povedané, osoba zabezpečujúca starostlivosť a výchovu tohto dieťaťa. Koordináčna úprava a následne ju aplikujúce inštitúcie členských štátov Európskej únie vzhľadom na naznačenú (rodinnú) situáciu majú sťaženu úlohu, lebo nestačí spravidla len určiť príslušný členský štát na poskytovanie rodinnej dávky/dávok (je potrebné zohľadniť i celkovú situáciu rodinných príslušníkov, *napríklad ohľadom dočasného vyslania, počas ktorého nedochádza k zmene príslušnosti k systému sociálneho zabezpečenia*), ale pri zaistení rovnakého zaobchádzania migrujúcej osobe sa musia pri poznaní kolidujúcich právnych predpisov členských štátov (vrátane daňových predpisov, keďže dôležitý je účel, ktorý sleduje dávka, a nie jej vnútroštátne podmienky priznania) aplikovať v príspevku pomerne náročné pravidlá prednosti, zamedzujúce súbeh nároku na rodinné dávky (t.j. musí sa posúdiť rovnaký účel v rovnakom období tomu istému rodinnému príslušníkovi podľa právnych predpisov dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie). Zmienené pravidlá zamedzujúce súbeh rodinnej dávky/dávok nemajú eliminovať len prípadné, už uvedené znevýhodnenie migrujúcej osoby (v postavení rodinného príslušníka) pri nadobúdaní a poskytovaní predmetných dávok, ale aj získanie neodôvodnenej sociálnej výhody touto migrujúcou osobou poskytovaním rodinných dávok bez hodnotenia ich súm, priznaných kolidujúcimi právnymi predpismi členských štátov Európskej únie. Napokon, zložitosť aplikácie analyzovanej úniovej úpravy, ktorú sme dokladovali rozsiahlou rozhodovacou činnosťou Súdneho dvora Európskej únie, podčiarkuje aj interpretácia viacerých pojmov a právnych inštitútov (rodinná dávka z pohľadu jej druhu a účelu pri určovaní rozdielového doplatku alebo jej vyhraničenie voči

dávke sociálnej pomoci či dôchodku, rodinný príslušník, splatnosť dávky, bydlisko). Na záver môžeme len dodať, že zložitosti aplikovateľnosti tejto úpravy napomáha i samotný fakt vysokej dynamiky zmien vo vnútroštátnej úprave rodinných dávok,²³ ktoré majú širokú škálu a nezriedka sledujú špecifický účel.

Zoznam bibliografických odkazov

Case of Brigitte Bosmann v. Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Aachen [2008-05-20]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 2008, C-352/06.

Case of Bundesagentur für Arbeit – Familienkasse Sachsen v. Tomislaw Trapkowski [2015-10-22]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2015, C-378/14.

Case of Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle v. SJ and Ministre chargé de la Sécurité sociale [2020-03-12]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-769/18.

Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Fjola Hliddal (C-216/12) [2013-09-19] a *Pierre-Louis Bornand (C-217/12)* [2013-09-19]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2013, C-216/12 a C-217/12.

Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Salim Lachheb and Nadia Lachheb [2013-10-24]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2013, C-177/12.

Case of Caisse nationale des prestations familiales v. Ulrike Wiering and Markus Wiering [2014-05-08]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2014, C-347/12.

²³ Pripomenúť možno aktuálnu otázku, ktorá je príkladom zrejmeho rozporu s koordinačnými pravidlami poskytovania rodinných dávok (článok 7 a článok 67 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) a je aj predmetom žaloby podanej Európskou komisiou na Súdny dvor Európskej únie voči Rakúskej republike ohľadom tzv. indexácie rodinných dávok (najmä v podobe daňových výhod a bonusov), poskytovaných migrujúcim pracovníkom, ktorých deti majú bydlisko v inom členskom štáte Európskej únie. Rakúsky mechanizmus indexácie rodinných dávok bol založený na prispôsobení hodnoty danej rodinnej dávky (výhody) hodnote, ktorej výsledkom bolo porovnanie cenovej (kúpnej) úrovne Rakúska a cenovej (kúpnej) úrovne členského štátu bydliska dieťaťa, ktoré sleduje Štatistický úrad Európskej únie.

- Case of Caisse pour l'avenir des enfants v. FV and GW* [2020-04-02]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2020, C-802/18.
- Case of European Commission v. the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland* [2016-06-14]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2016, C-308/14.
- Case of Gudrun Schwemmer v. Agentur für Arbeit Villingen-Schwenningen – Familienkasse* [2010-10-14]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2010, C-16/09.
- Case of Christine Dodl and Petra Oberhollenzer v. Tiroler Gebietskrankenkasse* [2005-06-07]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 2005, C-543/03.
- Case of Kerly Del Rosario Martinez Silva v. Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) and Comune di Genova* [2017-06-21]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2017, C-449/16.
- Case of Klaus Jürgen Kracht v. Bundesanstalt für Arbeit* [1990-07-04]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 1990, C-117/89.
- Case of Petra Würker v. Familienkasse Nürnberg* [2014-02-27]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2014, C-32/13.
- Case of Tiroler Gebietskrankenkasse v. Michael Moser* [2019-09-18]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2019, C-32/18.
- Case of Vincent Offermanns and Esther Offermanns* [2001-03-15]. Judgement of the Court of Justice of the European Communities, 2001, C-85/99.
- Case of Waldemar Hudzinski v. Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (C-611/10)* [2012-06-12] a *Jaroslav Wawrzyniak v. Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (C-612/10)* [2012-06-12]. Judgement of the Court of Justice of the European Union, 2012, C-611/10 a C-612/10.
- DEVETZI, S. The Coordination of Family Benefits by Regulation 883/2004. *European Journal of Social Security* [online]. 2009, vol. 11,

no. 1-2, s. 205-216 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/138826270901100110>.

HOLM, E. Coordination of Classic and Specific Family Benefits – Challenges and Proposed Solutions. *European Journal of Social Security* [online]. 2020, vol. 22, no. 2, s. 196-211 [cit. 2021-05-14]. ISSN 2399-2948. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1388262720927494>.

CHVÁTALOVÁ, I. et al. *Právo sociálneho zabezpečení v Českej republike a Európskej únii*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-374-2.

KOLDINSKÁ, K., I. TOMEŠ a F. KŘEPELKA. *Sociální právo EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 309 s. ISBN 978-80-7552-701-1.

KOMENDOVÁ, J. Koordinace rodinných dávek v rámci EU. In: M. LACKO, ed. *Európsky sociálny model a jeho úlohy*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2020, s. 115-129. ISBN 978-80-568-0204-5.

Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Ú.v. EÚ L 166, 2004-04-30, s. 72-116.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Ú.v. EÚ L 284, 2009-10-30, s. 1-42.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 149, 2012-06-08, s. 4-10.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie. Ú.v. EÚ L 141, 2011-05-27, s. 1-12.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2019/1149 z 20. júna 2019, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán práce a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 883/2004, (EÚ) č. 492/2011 a (EÚ) č. 2016/589 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie (EÚ) č. 2016/344. Ú.v. EÚ L 186, 2019-07-11, s. 21-56.

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1224/2012 z 18. decembra 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 349, 2012-12-19, s. 45-46.

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1244/2010 z 9. decembra 2010, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 338, 2010-12-22, s. 35-36.

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1368/2014 zo 17. decembra 2014, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Komisie (EÚ) č. 1372/2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 366, 2014-12-20, s. 15-16.

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1372/2013 z 19. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 346, 2013-12-20, s. 27-28.

Nariadenie Komisie (EÚ) č. 2017/492 z 21. marca 2017, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Ú.v. EÚ L 76, 2017-03-22, s. 13-15.

Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú rámci spoločenstva. Ú.v. ES L 74, 1972-03-27, s. 83-160.

Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva. Ú.v. ES L 149, 1971-07-05, s. 35-82.

Nariadenie Rady (EÚ) č. 517/2013 z 13. mája 2013, ktorým sa z dôvodu prístupia Chorvátskej republiky upravujú určité nariadenia a rozhodnutia v oblasti voľného pohybu tovaru, slobody pohybu osôb, práva obchodných spoločností, politiky hospodárskej súťaže, poľnohospodárstva, bezpečnosti potravín, veterinárnej a fytozsanitárnej politiky, dopravnej politiky, energetiky, daní, štatistiky, transeurópskych sietí, súdnictva a základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti, životného prostredia, colnej únie, vonkajších vzťahov, zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky a inštitúcií. Ú.v. EÚ L 158, 2013-06-10, s. 1-71.

NOVOTA, M. *Európsky sociálny model: Trendy a riziká sociálnej integrácie Európy* [online]. 1. vyd. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, 2005. 30 s. [cit. 2021-05-14]. Dostupné na: <https://konzervativizmus.sk/wp-content/uploads/pdf/Europsyky-socialny-model.pdf>.

Zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 561/2008 Z.z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Zmluva o Európskych spoločenstvách.

Zmluva o fungovaní Európskej únie.

Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
milos.lacko@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-8183-1820>